

طراحی الگوی پیشرفت را نباید با فلسفه ملاصدرای پیوند زد

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام دکتر رضا برنجکار

سید علیرضا نبوی

رضا برنجکار دارای دکترای فلسفه غرب و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و هم‌اکنون ریاست پردیس دانشگاه تهران در قم را بر عهده دارد. از او ده‌ها کتاب، مقاله و گفت‌وگو در اندیشه دینی منتشر شده است و «معرفت فطری خدا» و «حکمت و اندیشه دینی» از معروف‌ترین آثار اوست. دکتر برنجکار معرفت دینی صحیح را بر خاسته از مکتب معارف اهل بیت (ع) می‌داند که بر تراز معرفت‌های فلسفه یونانی یا حکمت صدرایی است. برخی او را متعلق به جریان معتدل مکتب تفکیک ارزشی می‌کنند. با ایشان درباره نقش وحی و سنت در ترسیم الگوی پیشرفت به گفت‌وگو نشستیم و اظهار نظرهای وی را درباره توانایی فلسفه صدرایی در تولید الگوی پیشرفت می‌خوانیم. وی معتقد است که باید در آموزه‌های اعتقادی نیز مانند آموزه‌های دستوری، به متن اسلام بازگردیم. آموزه‌های اسلام مبنای راهنما می‌دهند؛ اما طراحی الگوی کاربردی است.

با توجه خاتمیت شریعت نبوی، آیا می‌توانیم بگوییم که وحی و سنت اولاً و بالذات رسالتی در پرداختن به عینیات خارجی مانند مقوله توسعه که ناظر به زمان و مکان است، ندارد و تنها خطوط قرمز و اهداف کلان را بیان می‌کند و عقل است که باید مدلی برای توسعه ارائه دهد؟

در صدر و ذیل سؤال شما یک تناقض وجود دارد. از یک طرف می‌فرمایید که به اصطلاح کاری به بحث الگو و روش زندگی و طراحی الگویی برای پیشرفت ندارد، بعد می‌فرمایید البته غیر از خطوط قرمز یا اهداف یا سیاست‌های کلی. اگر قبول کنیم که دین برای زندگی انسان آمده، طبیعی است که خطوط قرمزی دارد و اهدافی را مشخص می‌کند؛ یعنی ایده‌آل است، سعادت بشر را مشخص کرده و برای رسیدن به آن سعادت هم احکام و قوانینی را بیان نموده است. این خود می‌تواند برای ما الهام‌بخش باشد که بر اساس همین ترسیم‌هایی که دین راجع به هدف نهایی و درباره چگونگی حرکت به آن سمت و احکامی که برای زندگی انسان بیان کرده، از خود این‌ها الگو را استخراج بکنیم.

اگر سؤال این است که آیا اسلام الگوی پیشرفتی برای قرن بیست و یکم کشور ایران داده است، جواب این است که خیر؛ اما اگر سؤال این است که آیا می‌توانیم بر اساس آنچه در اسلام آمده، یعنی احکام، عقاید، اخلاقیات، احکام اقتصادی، احکام اجتماعی و بحث‌هایی که راجع به توصیف جهان و انسان و خدا شده است برای انسان ایرانی قرن بیست و یکم الگویی طراحی کنیم، جواب این است که بله می‌توانیم. مثالی می‌زنم. آیا اسلام راجع به مسائل مستحدثه مثل بیمه و بانک حرفی زده است؟ آیا اسلام گفته بانک حلال یا حرام است؟ چیزی به نام

